

Република Србија
Влада

Извештај Републике Србије
о примени препорука садржаних у ставовима 16 и 17
Закључних запажања Комитета за укидање расне дискриминације
Уједињених нација
у вези са II - V периодичним извештајем о примени Међународне
конвенције о укидању свих облика расне дискриминације

Београд, децембар 2018. године

Увод

Делегација Републике Србије представила је Други до пети периодични извештај о примени Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације на 94. заседању Комитета за укидање расне дискриминације у Женеви, 21. и 22. новембра 2017. године. У складу са ставом 34. из Закључних запажања Комитета за укидање расне дискриминације (CERD/C/SR.2604), која се односи на обавезу државе чланице да у року од годину дана од представљања периодичног извештаја достави у писаној форми информације о предузетим корацима у имплементацији препорука садржаних у ставовима 16 и 17 Закључних запажања, Република Србија извештава Комитет о примени ове две препоруке.

I. Примена препорука из става 16 Закључних запажања Комитета за укидање расне дискриминације у вези са напорима државе уговорнице да примењује члан 54а Кривичног законика, а нарочито: обезбеђивањем да се евидентирају сви пријављени инциденти, истраге, кривични поступци, казне и правни лекови који се односе на злочине из мржње због припадности раси; обезбеђивањем да се казне учиниоцима изричу сразмерно тежини злочина из мржње због припадности раси, и да жртве добију потпуну правну заштиту; именованом у службама за спровођење закона контакт особе за расистичке инциденте, обезбеђивање обуке за њих о спровођењу истраге и обезбеђивањем укључивања контакт особа у редован дијалог са циљним групама како би се обезбедило адекватно пријављивање о злочинима из мржње због припадности раси.

Република Србија је на највиши ниво подигла питање борбе против злочина из мржње. Полазећи од одређена наше државе да приступи Европској унији, питање расизма и ксенофобије уграђено је у Акциони план за Преговарачко поглавље 23: правосуђе и основна права, којим је предвиђен сет мера за даље унапређење елиминације расизма и ксенофобије.

У том циљу предвиђено је организовање заједничких обука за судије, јавне тужиоце и полицијске службенике како би унапредили знања и вештине неопходне за ефикасно гоњење злочина из мржње и обезбеђивања да се казне учиниоцима изричу сразмерно тежини злочина. У оквиру ових програма реализује се обука судија, тужилаца и полиције у циљу бољег упознавања са чланом 54а Кривичног законика, нарочито доказивости субјективног елемента побуда из мржње, писање диспозитива оптужног акта, уношење овог члана у образложење пресуде. Управо се оваквим тематским обукама унапређују вештине у најзахтевнијим елементима истраге, посебно доказивости елемента мржње, што треба да доведе до шире употребе члана 54а Кривичног законика¹ и ефикасније доношење пресуда.

¹ „Сл. гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 - испр., 107/05 - испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16

Република Србија предузима низ активности у циљу унапређења примене одредбе члана 54а Кривичног законика. У свим апелационим, вишим и основним јавним тужилаштвима, у складу са Упутством Републичког јавног тужиоца А. бр. 802/15 од 22. децембра 2015. године, воде се посебне евиденције кривичних дела учињених из мржње, у смислу члана 54а Кривичног законика. Евиденција садржи податке о учиниоцу кривичног дела, оштећеном, кривичном делу, предузетим радњама и донетим јавнотужилачким и судским одлукама, као и побудама за извршење кривичног дела. У складу са наведеним упутством, надлежна јавна тужилаштва достављају Републичком јавном тужилаштву кварталне извештаје са подацима садржаним у посебним евиденцијама.

Службе за информисање и подршку оштећенима и сведоцима, које су основане у свим вишим јавним тужилаштвима, као и Првом основном јавном тужилаштву у Београду, Тужилаштву за ратне злочине и Тужилаштву за организовани криминал, приликом поступања предузимају мере да оштећени добију благовремену и индивидуалну процену потреба, којом приликом се посебно има у виду и могући дискриминаторни мотив за извршење кривичног дела у односу на припадност оштећеног лица заштићеним категоријама у смислу члана 54а Кривичног законика, што је од посебног значаја за жртве кривичних дела учињених из мржње.

Општим обавезним упутством Републичког јавног тужиоца О. бр. 4/2018 од 28. септембра 2018. године, предвиђено је да се у свим апелационим, вишим и основним јавним тужилаштвима одреде тужиоци контакт особе за кривична дела учињена из мржње, у смислу члана 54а Кривичног законика.

Контакт особа је јавни тужилац, односно заменик јавног тужиоца, задужен за:

- ✓ праћење евидентирања кривичних дела учињених из мржње, у складу са Упутством Републичког јавног тужиоца А.бр.802/15 од 22.12.2015. године;
- ✓ праћење поступања у овим кривичним предметима;
- ✓ консултације са обрађивачем предмета;
- ✓ контакт са оштећеним/жртвом;
- ✓ контакт са надлежним полицијским службеником и
- ✓ контакт и дијалог са специјализованим организацијама цивилног друштва које пружају подршку жртвама кривичних дела учињених из мржње.

У циљу препознавања и бољег разумевања кривичних дела учињених из мржње, вођења ефикасне и делотворне истраге и кривичног гоњења учинилаца ове врсте кривичних дела, у складу са међународним стандардима, израђене су и објављене **Смернице за кривично гоњење злочина из мржње у Републици Србији**, намењене јавним тужиоцима.

Смернице су настале као резултат рада представника Републичког јавног тужилаштва, Комитета правника за људска права – YUCOM и Мисије ОЕБС-а у Србији и пример су добре сарадње државног и цивилног сектора.

Планира се представљање Смерница за кривично гоњење злочина из мржње у Републици Србији на четири семинара, у периоду од октобра до децембра 2018. године, у организацији Правосудне академије и Републичког јавног тужилаштва, уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији. Планирано је да се током семинара, на тему кривичног гоњења кривичних дела учињених из мржње и примене Смерница обучи укупно 100 јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца.

II. Примена препорука из става 17 Закључних запажања Комитета за укидање расне дискриминације у вези са статистичким подацима, разврстаних по националности, броју и природи пријављених злочина из мржње због припадности раси, кривичним поступцима и осуђујућим пресудама, и правном заштитом која се пружена жртвама, као и статистичким подацима о броју таквих предмета који се још увек налазе у јавном тужилаштву и пред судовима.

У Републици Србији је у октобру месецу текуће године први пут примењен члан 54а Кривичног законика, односно донета прва судска пресуда којом је мотив мржње, као посебна отежавајућа околност, узет у обзир приликом одмеравања казне за неко кривично дело.

Први основни суд у Београду је пресуду донео 17. октобра 2018. године², по оптужном акту Првог основног јавног тужилаштва у Београду³, против окривљеног З. С. због кривичног дела насиље у породици из члана 194. став 1. Кривичног законика, учињеног из мржње због сексуалне оријентације оштећеног.

Јавно тужилаштво је у изреку оптужног акта унело мржњу као побуду за извршење кривичног дела и током поступка доказало да је окривљени наведено кривично дело извршио из мржње према свом сину због његове сексуалне оријентације, те да је насиље које је предузимао према сину и супрузи учуњено из предрасуда и мржње према групи којој његов син припада.

Ова пресуда је од значаја не само за заштиту права ЛГБТ особа, већ и осталих осетљивих друштвених група и верујемо да ће она утицати на судску праксу у оваквим и сличним случајевима.

Према подацима Министарства унутрашњих послова⁴ у периоду од 1. 12. 2017. г. до 30. 9. 2018. г. извршено је укупно седам кривичних дела која се односе на изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости или расну и другу дискриминацију. Расветљено је пет кривичних дела и поднете кривичне пријаве против укупно пет лица.

Министарство унутрашњих послова указује да ова кривична дела нису мотивисана мржњом због расне припадности, већ се као жртве појављују припадници различитих националности и то: српске (два лица); ромске (два лица); хрватске (једно лице); бугарске (једно лице) и мађарске (једно лице).

² Предмет :7К.бр.1435/17 од 17. 10. 2018. године

³ Предмет: Кт.бр.3998/14 од 10.10.2017. године, измењен 17.10.2018. године

⁴ Министарство унутрашњих послова Републике Србије води евиденцију по броју кривичних дела

Кривичне пријаве поднете су за *шест кривичних дела* из чл. **317. Кривичног законика - Изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости.**

Републичко јавно тужилаштво⁵ располаже статистичким подацима из којих се може утврдити да су у истом извештајном периоду против *13 лица* поднете кривичне пријаве за ***кривично дело изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из члана 317. Кривичног законика.***

Кривично дело извршено је на штету *15 лица* и то на штету *четири лица* српске националности, *два лица* албанске националности, *четири лица* хрватске националности, *четири лица* ромске националности и *једног лица* неутврђене националности – „остали”.

Према наводима Републичког јавног тужилаштва пријављена кривична дела извршена су угрожавањем сигурности оштећених.

У погледу одлука јавних тужилаштава може се констатовати да је у односу на *девет* пријављених донето решење о одбачају кривичне пријаве; против *три лица* у току је предузимање доказних радњи од стране јавног тужиоца; поступак пред судом је у току за *једно лице* против кога је поднет оптужни акт.

Када је у питању ***кривично дело Расна и друга дискриминација из члана 387. Кривичног законика,*** према подацима Министарства унутрашњих послова⁶ у периоду од 1. 12. 2017. г. до 30. 9. 2018. г. кривичне пријаве поднете су за *једно кривично дело* из чл. 387. Кривичног законика.

Подаци Републичког јавног тужилаштва⁷ за исти извештајни период показују да су за ***кривично дело из чл. 387. Кривичног законика*** против *шест лица* поднете кривичне пријаве. Кривично дело извршено је на штету *пет лица* и то на штету *два лица* српске националности, *два лица* ромске националности и *једног лица* неутврђене националности – „остали”.

Према наводима Републичког јавног тужилаштва пријављена кривична дела извршена су угрожавањем сигурности оштећених.

У погледу одлука јавних тужилаштава може се констатовати да је у односу на *два* пријављена лица донето решење о одбачају кривичне пријаве; против *четири* лица у току је предузимање доказних радњи од стране јавног тужиоца.

У оквиру мера које Република Србија предузима **на заштити жртва кривичних дела** указујемо да је министарство надлежно за правосуђе основало је Радну групу за израду ***Националне стратегије за унапређење права жртва и сведока кривичних дела.*** За израду овог документа обезбеђена су средства за експертску подршку кроз пројекат „Подршка жртвама и сведоцима криминала у Србији”, који се финансира из ИПА 2016 средстава ЕУ и имплементира од стране Мисије ОЕБС-а у Србији. До сада су одржана три састанка Радне групе и према усвојеној динамици рада, Нацрт стратегије треба да буде израђен до краја 2018. године.

⁵ Републичко јавно тужилаштво води евиденцију по броју пријављених лица

⁶ Министарство унутрашњих послова Републике Србије води евиденцију по броју кривичних дела

⁷ Републичко јавно тужилаштво води евиденцију по броју пријављених лица

Стратегија има за циљ потпуно усклађивање са Директивом 2012/29/ЕУ о минималним стандардима, правима и заштити жртава, успостављање националне мреже служби подршке и унапређивање права на остваривање имовинско правног захтева у кривичном поступку.

Кроз реализацију овог документа очекујемо да се ниво заштите жртва у наредном периоду подигне на највише међународне стандарде, укључујући и жртве злочина из мржње.

Када је реч о подршци жртвама, Врховни касациони суд формирао је Радну групу коју чине судије различитих инстанци, ради израде смерница и препорука за ефикаснију примену у пракси важећих законских норми у поступцима накнаде штете жртвама тешких кривичних дела уз поштовање међународних стандарда из те области и израде могућих препорука за измену законског оквира.